

Program de candidatură 2023 – 2028

În precedentul program de candidatură, din urmă cu cinci ani, îmi propuneam să ating, împreună cu colegii mei din conducerea USR, care urma să fie aleasă, câteva obiective importante și absolut necesare pentru breasla scriitoricească și, îndrăznesc să adaug, pentru sănătatea însăși a literaturii române. Obiectivele cu pricina implicau o continuitate a activității Uniunii noastre, continuitate pe care o subliniez și astăzi, factor obligatoriu pentru îndeplinirea sarcinilor pe care mi le asum. Cele mai multe dintre acestea, care au depins într-o mare măsură de noi, au fost realizate. Le voi expune pe larg în *Raportul* de încheiere a mandatului trecut. În *Program*, le voi trece în revistă, nu atât pentru a le reaminti și pentru a permite verificarea realizării lor, cât pentru faptul că multe dintre ele sunt reluate an de an și nu pot lipsi din programul de față; au, cu alte cuvinte, un caracter permanent.

Cel dintâi angajament, care acum cinci ani era mai degrabă o speranță, a constat în încercarea de a depăși două mari crize care marcaseră mandatul 2013-2018. Mai întâi, criza de imagine provocată de sutele de procese intentate Uniunii Scriitorilor de către foști membri puși pe demolarea ei morală și care urmărea, în definitiv, preluarea acesteia de către o mână de „puciști”, cum au fost numiți de către cei aproape o mie de semnatari ai unui apel în sprijinul conducerii alese a Uniunii. S-au adăugat la fel de numeroase reclamații la diverse instituții ale statului, datorate aceluiași inși ambițioși fără scrupule, reclamații însoțite de sistematice campanii de presă. Astăzi putem scoate din program acest angajament: practic, procesele s-au încheiat cu sentințe definitive în favoarea Uniunii Scriitorilor. Reclamațiile s-au dovedit nefondate și au fost respinse de către cei cărora le fuseseră adresate: Ministerul Culturii, Ministerul Finanțelor, Curtea de Conturi și alte instituții importante ale statului. În cazul uneia dintre ele, Uniunea Scriitorilor a primit „scuzele statului român”. Se mai află pe rol un singur proces, penal de data aceasta, și cel dintâi în care USR are calitatea de reclamant. Îl vom câștiga cu siguranță. Va fi încheierea maratonului judiciar care ne-a costat, pe lângă o jumătate de milion de euro, sumă recuperată, ca de obicei, doar în mică parte, un efort considerabil și mulți, foarte mulți nervi. Le sunt recunoscător colegilor mei din conducere și totodată tuturor membrilor Uniunii care au rezistat presiunilor și s-au dovedit solidari în bătălia provocată de foștii noștri colegi de breaslă care au comis falsuri și au făcut abuz de fals în acte și în declarații de-a lungul ultimilor ani.

A doua criză, derivată în parte din aceste atacuri, a fost de natură financiară. O criză, aș spune recurgând la un oximoron, cvasipermanentă în cazul instituțiilor de cultură de la noi. Pandemia a constituit o provocare la fel de mare precum criza din anii 2008-2009. Odată cu diminuarea sau chiar cu încetarea pentru o perioadă de timp a activității unor instituții de care Uniunea Scriitorilor depindea și depinde în continuare sub raport financiar, ne-am confruntat cu dificultăți majore. Le-am depășit fără datorii, ca și dificultățile din mandatul precedent, care vă sunt prea bine cunoscute, dar cu menținerea cheltuielilor de funcționare la un nivel extrem de scăzut. Izbânda noastră a constat (alt punct îndeplinit din *Programul* din 2018) în a reuși să păstrăm ceea ce câștigaserăm și anume suplimentul de pensie, indemnizația de merit și, într-o măsură insuficientă, taxa de timbru. Pentru acestea și pentru altele, suntem siliți să ne luptăm în continuare, cu alte cuvinte, să nu le scăpăm din vedere în mandatul viitor. Mai ales că, dacă procesele s-au sfârșit cu bine, iar reclamațiile sau campaniile de presă denigratoare nu mai au suflul de altădată, apar mereu la orizont noi amenințări, una chiar la începutul acestui an, când salariul minim pe economie a crescut la 3000 de lei, ceea ce ne-a obligat la complicate manevre financiare. Altele, în perspectivă foarte scurtă, cum ar fi explozia prețurilor. Vom depune și mai departe toate eforturile pentru a asigura stabilitatea financiară a Uniunii Scriitorilor.

Vom continua toate proiectele importante din mandatul încheiat, precum și pe acelea pe care, în perioada pandemiei, le-am amânat sau la care chiar am renunțat. Ca punct în program, asta e ceea ce trebuie să spun deocamdată. În *Raport*, veți avea ocazia să cunoașteți toate detaliile de rigoare. Vom continua, firește, să angajăm moral și material autoritățile

centrale și locale ale statului în sprijinul proiectelor noastre, cum o facem din 2009 încoace. Pandemia a diminuat contribuțiile acestora, dar momentul critic a fost „depășit” în ultimii doi ani, când am izbutit să recuperăm o parte din întârzieri și să propunem noi proiecte. Nu mai sunt optimistul de altădată, așa că am pus între ghilimele participiul din fraza precedentă: nu de alta, dar crizele din cultura română actuală sunt, contrar sensului cuvântului, cronice – nu depășești de tot una și te trezești cu alta.

Un punct însemnat din *Programele* noastre l-a constituit de la început creșterea vizibilității operelor literare și a rolului scriitorului în lumea contemporană. Doar în cei doi ani, vai, cât de lungi, de pandemie, n-am putut să afirmăm public, cum s-ar fi convenit, identitatea profesiei noastre. Odată reveniți la o viață literară normală, am reluat contactul cu instituțiile de cultură, cu școlile, cu publicul care frecventează manifestările noastre, am participat la o întâlnire cu primul ministru legată de problema cărții și a lecturii, precum și a manualelor școlare. Revistele Uniunii Scriitorilor au publicat sistematic materiale în care aceste probleme au fost dezbătute. Ne-am unit vocea cu a altora în condamnarea plagiatului. La rândul lui, când a fost pus în dezbateri publică, dar și înainte sau după aceea, proiectul noii *Legi a învățământului* a făcut obiectul unor repetate intervenții ale membrilor noștri. Am semnat, alături de câteva sute de profesori de liceu și de gimnaziu, un memoriu în care erau subliniate neajunsurile proiectului și se cerea remedierea lor. Însuși ministrul învățământului a fost obligat să demisioneze ca urmare a dezbaterilor la care am participat și noi.

Sigur, niciodată nu se poate spune că ai făcut totul, mai ales fiind vorba de probleme cronice, cum spuneam, dar rezolvate mai mereu pe jumătate sau pe sfert, reluate parcă la nesfârșit și plimbate sub diferite jurisdicții. De aceea, acest punct rămâne în programul nostru. Ne facem un titlu de onoare din a fi prezenți pe mai departe în toate marile dezbateri publice, indiferent de temă și de culoarea politică. Vom milita, ca și până acum, pentru civilitatea acestor dezbateri, pentru deontologia convenită și, nu în ultimul rând, pentru menținerea unui spațiu public aerisit, în care toate opiniile, fie și cele greșite, să respire în voie, cu condiția, desigur, ca bătălia să se poarte cu argumente, nu cu injurii. Bulversarea mediului politic și social, scandalurile, corupția și incompetența, nepotismul generalizat în atribuirea funcțiilor, toate acestea complică infinit viața breslei noastre, înclinată prin natura scrisului literar, către toleranță, moderație, bun simț, pe scurt, către civilitate. Avem o profesie civilă prin excelență. Arma noastră nu e una militară. Problema pe care mi-o pun este aceea de a găsi un mod eficient de a lupta cu armele noastre civile împotriva armelor militare ale multora dintre concetățenii noștri. De a impune adevărul, în pofida tuturor acelor *fake news* care ne îneacă în apele lor murdare.

Cei mai mulți dintre noi știu, dar e cazul s-o spunem pentru cei care nu vor să știe, că scriitorii sunt, majoritatea, oameni săraci. Uniunea Scriitorilor nu le poate asigura un trai decent. Asta nu înseamnă că nu încercăm și că nu vom încerca pe mai departe să găsim resursele necesare. Am mărit salariile, deși într-o măsură cu totul insuficientă. Am mărit drepturile de autor la revistele noastre: ele se numără printre foarte puținele publicații care plătesc drepturi de autor. Vom ține cu dinții ca munca scriitorului să fie răsplătită ca orice muncă. Am solicitat în permanență editurilor să se achite de obligațiile care le revin prin legea timbrului cultural, mergând până la a le adresa somații și chemări în judecată. Cu rezultate variate. Vom insista să le obligăm să respecte legea. Am solicitat în repetate rânduri Ministerului Culturii să respecte legea indemnizațiilor de merit, indexând-o conform Legii. Răspunsul a fost mereu negativ. Desigur, fără argumente. Vom continua să le reamintim obligațiile legale de câte ori va fi nevoie și, din păcate, va fi vorba foarte des. Într-un fel de penibilă contrapartidă, respectivul minister sporește până la absurd birocrăția semnării la timp a contractelor cu publicațiile Uniunii, ceea ce face ca luna ianuarie și uneori și lunile următoare să reprezinte pentru noi un coșmar, dat fiind caracterul periodic al apariției revistelor, de care funcționarii ministerului află și uită în fiecare an. Din *Programul* meu nu va lipsi acest aspect, vital, așa zice, al existenței materiale a scriitorilor. Știți cu toții că fără reviste nu există literatură. Cărțile noastre ar ajunge într-un sac legat la gură, pe care cititorul nu știe să-l dezlege. Meseria noastră presupune cartea ca mod de existență, dar, pentru ca ea, cartea bună, să ajungă în mâna

cititorilor, e nevoie de intermediarul pe care îl reprezintă revistele. Aici se naște și se manifestă spiritul critic. Aici se aleg și se consacră valorile. Numărul mult mai mare de cititori decât cu câteva secole în urmă, când cartea ajungea la cei interesați, o mână de norocoși, adesea autori ei înșiși, implică presa culturală ca pe un mediu capabil să întrețină viața literaturii.

Reprezintă doar o jumătate de scuză faptul că realizarea parțială a unora din promisiunile noastre din urmă cu cinci ani n-a depins, în unele cazuri, decât în prea mică măsură de Uniunea Scriitorilor. De aceea le-am reluat în *Programul* de față. Mai mult, sunt și puncte din programul precedent care n-au putut fi îndeplinite. Nici înființarea prin lege a *Premiilor Naționale de Literatură și Artă*, nici înființarea unui *Centru Național al Culturii Contemporane* nu pot fi trecute printre realizări, depinzând amândouă de Guvernul României. Puterile noastre sunt fatalmente limitate. Pandemia, pe care am ajuns s-o evocăm la fel de des ca acum trei decenii greaua moștenire a regimului comunist este o proastă scuză, tristă scuză! Dar alta mai bună nu avem pentru a explica dezinteresul, crescut din drojdia precarității economiei virusate de Covid 19, al autorităților față de cultură în anii din urmă. Bugetul culturii e mai mic decât al oricărui alt domeniu de oarecare importanță pentru societate. Și nu e vorba doar de bani. E vorba de o tendință anticulturală care se manifestă ceas de ceas, zi de zi și în proporție de masă (vă rog să mă iertați că-l citez pe Lenin, dar nu găsesc o expresie mai potrivită) în gesturile oficialității de partid și de stat, o expresie pe care n-o mai credeam utilă într-o democrație, în transformarea *mass-media* într-o platformă pentru divertisment, amatorism, prost gust și kitsch, ca să nu mai vorbesc de internet, groapa comună a tuturor valorilor sociale, morale și culturale. N-am credința nezdruncinată a lingviștilor care nu cred că o limbă poate să dispară, deși s-au văzut cazuri și se mai văd, pe ici, pe colo, și în zilele noastre, preferând să spună că doar se transformă. Așa că, remarcând, ca și cei mai mulți dintre noi, că limba română s-a urâțit peste măsură, devenind un fel de jargon agramat și sărac, nu pot să nu mă întreb, iarăși ca mulți alții, ce se va întâmpla cu literatura care depinde de limbă ca ființele de aerul pe care-l respiră, nu pot să nu mă întreb, zic, în condițiile în care limba noastră cea de toate zilele e maltrată de vorbitori, printre care intelectuali cu patalamale la mână. Toată lumea cunoaște expresia *limba literară*. Un fel de a spune *limba literaturii*. Ce se va întâmpla cu literatura, repet întrebarea, când limba română nu va mai fi *literară*, ci acel jargon trivial la care pare să aspire? Răspunsul ni-l dau numeroase opere, poezii, romane, care-și fac din mizerabilism, al prezentării realității și deopotrivă al limbajului, materialul principal de lucru. În pofida celor de mai dinainte, nădăjduiesc (totuși!) că literatura română de mâine (deși tendința se observă de pe acum) nu va împrumuta chipul schimonosit al limbii române actuale. Uniunea Scriitorilor are datoria, pe care mi-o asum, de a veghea ca acest lucru să nu se întâmple. De aceea susțineam că revistele sunt de neînlocuit în lupta cu analfabetismul pe cale de a pune stăpânire pe toate cele ale spiritului. De aceea am combătut noul Proiect al Legii Învățământului, care prevede pentru literatură un loc tot mai puțin însemnat în programele școlare și alungă din manuale literatura contemporană. De aceea, în fine, promit să duc această bătălie până la capăt în noul mandat. Dar n-o pot face fără dumneavoastră, membri ai Uniunii Scriitorilor, fiindcă dumneavoastră scrieți cărțile, dumneavoastră conduceți publicațiile și aveți cuvântul în toate dezbaterile pe teme vitale pentru societate în ansamblul ei. Uniunea Scriitorilor din România nu e o asociație oarecare, ca atâtea altele, nici un simplu sindicat de breaslă: ea este ultimul bastion al literaturii adevărate din România secolului XXI, din rândurile căreia nu lipsește niciun scriitor care își respectă meseria, și ea are datoria de a apăra literatura română, de ieri, da, de ieri, de azi și de mâine, contra intemperțiilor care se abat asupra ei.

Vreau, în final, să-i asigur pe toți membrii Uniunii Scriitorilor că vom face absolut tot ce stă în puterile noastre, ale mele și ale colegilor mei, pentru a ne duce la bun sfârșit proiectele și pentru a le îmbunătăți viața. Opera și-o scrie fiecare cu pana sa. Uniunea Scriitorilor încearcă să le asigure tuturor membrilor săi condiții cât mai bune pentru aceasta și să creeze mediul necesar unei existențe sănătoase a literaturii.

Nicolae Manolescu